

CONSTANT DE KERCHOVE DE DENTERGHEM

Op 4 juli 1813 publiceert de Gentse Vrijmetselaarsloge “Les vrais Amis” haar ledenlijst, een lange, indrukwekkende lijst waarop tal van namen uit de voor-
aanstaande intellectuele en industriële families van de stad prijken, en o.m. bij
de in het buitenland verblijvende leden, de naam van “Constant de Kerchove
de Denterghem, lieutenant au 22e régiment de chasseurs à cheval, à la Grande
Armée”. Deze jonge officier van Napoleon, is de toekomstige burgemeester
van Gent, de opvolger van de grote Van Crombrugge, tevens het hoofd van
een machtig geslacht dat Gent drie burgemeesters zal schenken en aldus,
gedurende ruim een halve eeuw, van 1842 tot 1885, met een korte onderbre-
king van een drietal jaren, het beleid en het bestuur van de Gentse stede in
handen zal hebben, een geslacht dat ook in de Kamer van Volksvertegen-
woordigers en in de Senaat een niet te versmaden rol zal spelen, tevens ook
op provinciaal plan: Charles de Kerchove de Denterghem, zoon van Constant,
zal immers in 1858 op zijn beurt, burgemeester van Gent worden en opge-
volgd worden door zijn schoonzoon Hippoliet Lippens, terwijl Charel’s zoon,
Oswald de Kerchove de Denterghem, op 34-jarige ouderdom gouverneur van
de provincie Henegouwen worden zal!

Constant de Kerchove de Denterghem is het hoofd van de derde tak van de
heren van Denterghem. Hij wordt geboren als vierde en jongste zoon van
Jean-François de Kerchove, en heer van Denterghem, Steenkerke en Vaultx, en
van Sabine della Faille, de laatste dag van het jaar 1790, enkele dagen nadat
de Oostenrijkse troepen, aangevoerd door generaal de la Tour, Gent zijn
binnengerukt en aldus de genadeslag hebben toegebracht aan de grote en ver-
metele droom van de Brabantse Omwenteling.

Hij is nog een kind wanneer de Franse Republikeinen ons land binnenvallen,
een knappe jongeling wanneer Napoleon keizer wordt. Als vele jonge lieden
uit de adel, neemt Constant de Kerchove dienst in het keizerlijk leger. Hij
brengt het zelfs tot de graad van eerste luitenant en adjudant-majoor van de
cavalerie; hij neemt deel aan de campagnes van Duitsland en van Spanje en
keert dan, na de val van Napoleon, naar zijn haardstede terug.

Ten tijde van koning Willem bekleedt hij geen enkele functie. De jonge ridder
in het Erelegioen slijt in zijn geboortestad gelukkige dagen en treedt er op 16
mei 1816 in het huwelijk met Pauline de Loose, dochter van Pierre de Loose
en Jeanne de Potter. In min dan zeven jaar worden hen zes kinderen geboren:
hun eerste dochter sterft in de wieg; hun tweede, op 16-jarige ouderdom, in
het klooster van het Heilig Hart te Rijsel; volgen dan Stefanie die in het huwe-
lijk zal treden met graaf Isidoor de Bueren; Charles die burgemeester van

Gent zal worden; Ida gehuwd met baron Edouard de Crombrughe de Looringhe; en Ernest, geboren in 1823, die zal trouwen met Leonie Rodriguez d'Evora y Vega.

Bij de wieg van zijn kinderen, vergeet de Kerchove zijn militaire avonturen, de liefde voor de Franse keizer en zijn opneming in het legioen van eer. Immers, wanneer de Omwenteling van 1830 losbarst, is hij dermate een voorstander van het Hollands regime geworden, dat wij zijn naam aantreffen op de petitie door een aantal Gentse personaliteiten, op 30 december 1830, aan het Nationaal Congres te Brussel gestuurd, om de kandidatuur van de Prins van Oranje voor de Belgische troon voor te dragen.

Het is met het etiket van "Orangist" dat Constant de Kerchove aldus, op veertigjarige ouderdom, in de nieuwe Belgische staat, zijn intrede doet.

Dergelijke uitgesproken houding neemt men niet aan, indien met niet heimelijk hoopt een politieke loopbaan in te zetten.

Deze politieke carrière van de Kerchove, toen enkel als "grondeigenaar" wonende Lange Meir nr. 2 in de Wegwijzer vermeld, startte vrij laat en niet heel triomfantelijk. Na eerst gemeenteraadslid te zijn verkozen geworden op de lijst van de Vrienden der Orde, wordt hij pas in 1840, op vijftigjarige ouderdom, schepen "met de politie belast".

Wanneer Jozef Van Crombrughe in maart 1842 overlijdt, is het nochtans op hem dat de regering beroep doet voor het burgemeesterschap, niet zonder enige aarzeling, want de benoeming geschiedde slechts op 19 juni, dus meer dan drie maanden na de dood van zijn voorganger.

Gent telde 50.000 inwoners bij de geboorte van Constant de Kerchove; de stad telde er bijna dubbel zoveel, 98.000 wanneer hij burgemeester werd benoemd, 98.000 inwoners wonende in 14.000 huizen, waarvan er meer dan 3.500, dus een vierde ongeveer, zich in bij de 500 beluiken bevonden, terwijl meer dan 200 gezinnen toen in kelders "leefden"!

Een fantastische sprong van het bevolkingscijfer, gevolg van de even fantastische sprong van de Gentse katoennijverheid, maar meteen ook een schrijnend tekort aan degelijke huisvesting, aan morele en materiële steun aan een arbeidersbevolking die volledig aan haar lot wordt overgelaten, want in die jaren denkt men slechts aan industriële expansie, aan nieuwe fabrieken en getouwen, aan geld, niet aan de mensen, niet aan hun levensvoorwaarden.

Het is een nieuw tijdperk dat aanbreekt: het Orangisme is bepaald dood en begraven. De Gentenaren hebben gedurende meer dan tien jaar gestreden en gevochten voor of tegen de Belgische of de Orangistische gezindheid, er kwam sleet op het deuntje. Zij zouden zich voortaan verslinden als katholieken of liberalen, als klerikalen en antiklerikalen, als verdedigers van de vrije

of van de officiële scholen. De politiek krijgt geleidelijk een vuile, bij sommige verkiezingscampagnes zelfs een smerige kleur: persoonlijke aanvallen, venijnige pamfletten, weerszinwekkende karikaturen. Nochtans zal het stadsbeleid nu bijna een eeuw lang in handen blijven van één partij en gedurende een halve eeuw in het bezit van één enkele familie.

Het zijn, in de tweede helft van de XIXe eeuw, de grote industriëlen en handelaars die, op het Gents stadhuis, de plak zwaaien. Liberalisme inzake nijverheid, liberale politiek voor onderwijs, financiën, bestuur, enz...

Het geslacht de Kerchove-Lippens symboliseert een tijdperk. Het kwam op zijn uur, zoals de meeste historische verschijnselen: product en spiegel van een maatschappij, een levensideaal, een levensbeschouwing, resumeert deze familie, in haar bestuurlijke en politieke daden, een mentaliteit, een discipline, een optiek die wij niet meer begrijpen kunnen omdat zij zo verschillend zijn van onze tijd en van onze geestelijke, culturele en materiële verzuchtingen.

Constant de Kerchove de Denterghem, zonder een groot burgemeester te zijn als zijn voorganger, incarneert niettemin zijn tijd, brengt ons een juist beeld van diegenen die toen over het lot van de stad beslisten. Een andere mentaliteit ware ten andere in die jaren praktisch ondenkbaar en onduelbaar geweest. Een burgemeester is en zal altijd, in zekere mate, een windwijzer zijn: een personaliteit als Van Crombrugge was zo imponerend dat zij de richting aanwees welke zij zelve gekozen had; een Constant de Kerchove gaf meer richting van een bepaalde klasse en geestesgesteldheid aan.

Zonder de slaaf of de knecht te zijn van zijn partij, was hij de dienaar van die partij en van de liberaalgetinte maatschappijen. Ook dat was een teken des tijds: het clubleven en het belang, de macht van de kleine cenakels. Niet in het college, niet in de gemeenteraad werden de beslissingen getroffen, maar in kleine, gesloten kringen.

Gent krioelt op dat ogenblik van “sociëteiten” die hun wet opleggen of zouden willen opleggen.

Er is een officieel leven, een officiële activiteit, een officiële politiek: Gent behoudt en wil zijn standing verhogen. In dit opzicht is de Kerchove de waardige opvolger van Jozef Van Crombrugge. Men bouwt nog steeds grote openbare gebouwen: hoe zou het trouwens anders kunnen, daar Lodewijk Roelandt nog immer stadsbouwmeester is. In 1843 is het nieuw Gerechtshof voltooid, het jaar nadien legt men de eerste steen van het stapelhuis aan het Dok; in 1853 bouwt men de Manege; in 1853 de St.-Annakerk.

Men begint ook in die jaren, afschuwelijk te bouwen, in neostijl, omdat de mensen geen kunstpolitiek willen voeren, te materialistisch zijn om een nieuwe stijl te ontwerpen: in 1844 de Jezuitenkerk in de Bestormstraat; in 1853

de Predikherenkerk in de Holstraat; het gesticht voor Ouderlingen in 1855. Het is in 1853 dat men, steeds in de smaak des tijds, een ijzeren klokketoren op het Belfort plaatst, de zotskap zoals de Gentenaren ze noemen.

Maar het burgemeesterschap van de Kerchove kenmerkt zich ook door de eerste sociale woelingen in het Gentse, nl. in 1848, en zulks onder invloed van de Februariomwenteling in Frankrijk.

De zaak was sedert maanden aan 't gisten in de stad, waar naast de conservatieve vleugel van de liberalen, aangevoerd door de Kerchove, ook een meer progressistische vleugel was ontstaan, grotendeels veroorzaakt door het onderwijs van Professor Huet.

Het bleef bij polemieken in discussies in de hogere sferen, doch onvermijdelijk liet deze invloed zich ook gelden in de arbeidersklasse, die politiek geen medezeggingschap had, maar niettemin door haar getal - meer dan 50% van de bevolking - een macht aan 't worden was. Na de Februariomwenteling en de zaak van Risquons-tout, waren er woelingen, manifestaties en onlusten te Gent. Er werd "Leve de Republiek" geroepen, groepen werklieden rukten op, de politie, de rijkswacht traden hardhandig op.

Uiteindelijk bleef het toenmalig stadsbestuur de toestand meester en bij de volgende verkiezingen, waarbij enkel een 3.000-tal kiezers mochten deelnemen, waren het in beide partijen, de conservatieve kandidaten die het pleit wonnen.

Bij de volgende verkiezingen in 1854 gebeurde er iets tot dan toe onmogelijk en ondenkbaar te Gent: de liberale partij die steeds over een verpletterende meerderheid had beschikt, moest het onderspit delven. Prosper Claeys en Fris schrijven die nederlaag toe aan problemen van "stoffelijk belang en van zuiver bestuurlijk orde".

De uitleg is maar al te simplistisch. In elk geval hadden de verkiezingen voor gevolg dat een einde werd gesteld aan het mandaat van hem die sedert twaalf jaren, als trouwe vertegenwoordiger en verdediger van de conservatieve liberalen, het roer in handen had behouden.

De politieke loopbaan van Constant de Kerchove de Denterghem nam hiermede een einde. Hij zou elf jaar later, in 1865, overlijden.

Pierre Kluyskens